

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 499/2011-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti H., spol. s r. o., D., zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. M. H..., s. r. o., B., konajúcej prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. M. H., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 5 C/62/2005-153 z 21. apríla 2008, rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 9 Co/339/2008-184 z 19. februára 2009 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 67/2010 z 27. mája 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti H., spol. s r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. augusta 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti H., spol. s r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 5 C/62/2005-153 z 21. apríla 2008 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co/339/2008-184 z 19. februára 2009 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 67/2010 z 27. mája 2010 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Sťažovateľka ako nájomkyňa uzavrela 20. septembra 2001 s obchodnou spoločnosťou P., a. s., ako prenajímateľom zmluvu o nájme nehnuteľností, ktorej predmetom bola nehnuteľnosť H. v D. Vzhľadom na skutočnosť, že na majetok obchodnej spoločnosti P., a. s., bol vyhlásený konkurz, boli okolnosti týkajúce sa predmetnej zmluvy o nájme nehnuteľnosti a platieb realizovaných sťažovateľkou za užívanie nehnuteľnosti patriacej obchodnej spoločnosti P., a. s. v konkurze, základným predmetom sporu medzi sťažovateľkou a obchodnou spoločnosťou P., a. s. v konkurze, resp. s jej správcom konkurznej podstaty.

Správca konkurznej podstaty obchodnej spoločnosti P., a. s. v konkurze, podal proti sťažovateľke žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie predmetnej nehnuteľnosti s odvolaním sa na neplatnosť uzatvorenej nájomnej zmluvy, ktorá mala nastať v dôsledku dispozičných obmedzení obchodnej spoločnosti v konkurze nakladať so svojím majetkom, ako aj o zaplatenie dlžnej sumy na nájomnom.

Okresný súd rozsudkom č. k. 5 C/62/2005-153 z 21. apríla 2008 vyhovel žalobnému návrhu a zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi sumu 75 558,76 € (2 276 283,10 Sk) s príslušenstvom. Okresný súd považoval za preukázané, že sťažovateľka v období od 24. septembra 2001 až do 21. augusta 2003 užívala nehnuteľnosti patriace obchodnej spoločnosti P., a. s. v konkurze, a to na základe neplatnej nájomnej zmluvy. Zmluva bola posúdená ako neplatná, keďže ju sťažovateľka uzavrela s úpadcom konajúcim prostredníctvom svojho štatutárneho orgánu aj napriek tomu, že v tom čase už bol na jej majetok vyhlásený konkurz. Sťažovateľke bola preto uložená povinnosť uhradiť navrhovateľovi z titulu bezdôvodného obohatenia peňažnú náhradu zodpovedajúcu ekonomickej hodnote bezdôvodného obohatenia. Pri vyčíslení výšky bezdôvodného obohatenia za toto obdobie vychádzal okresný súd z neskoršej nájomnej zmluvy, ktorá bola uzavretá 21. augusta 2003 medzi správcom konkurznej podstaty spoločnosti P., a. s. v konkurze, JUDr. F. M. a sťažovateľkou. Za nasledujúce obdobie od 21. augusta 2003 až do 30. apríla 2004 mala sťažovateľka plniť v prospech konkurznej podstaty obchodnej spoločnosti P., a. s. v konkurze, nájomné podľa platnej nájomnej zmluvy. Sťažovateľka podľa okresného súdu preukázala zaplatenie iba časti uvedených záväzkov, a to či už úpadcovi priamo alebo aj správcovi konkurznej podstaty úpadcu. Okresný súd preto zaviazal sťažovateľku splniť zvyšnú časť záväzku. Proti uvedenému rozhodnutiu podala sťažovateľka odvolanie.

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu s odvolaním sa na jeho dôvody podľa § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Proti uvedenému potvrdzujúcemu rozsudku podala sťažovateľka dovolanie z dôvodov uvedených v § 241 ods. 2 písm. a), b) a c) OSP. V dovolaní argumentovala najmä tým, že krajský súd v predmetnom rozsudku neuviedol, ako sa vo veci vyjadrila, ako aj to, že nevysvetlil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov pritom vychádzal a akými úvahami sa pri ich hodnotení riadil, a tiež nezdôvodnil, prečo nevykonával aj ďalšie navrhnuté dôkazy. Podľa sťažovateľky uvedené nedostatky odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu majú za následok jeho nepreskúmateľnosť, čo

považovala za odňatie možnosti konať pred súdom [§ 241 ods. 2 písm. a) v spojení s § 237 písm. f) OSP].

Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné, keďže dospel k názoru, že neboli splnené podmienky ustanovené v § 237 a § 238 OSP. Podľa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezakladá nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, ale mohlo by predstavovať len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, ktorá sama osebe prípustnosť dovolania nezakladá.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného namieta, že najvyšší súd sa týmto právnym názorom vyjadreným v napadnutom uznesení odchýlil od svojho iného predchádzajúceho rozhodnutia v podobnej veci (rozsudok najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 170/2005), v ktorej naopak založil prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP na dôvode nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Najvyšší súd mal podľa sťažovateľky nesprávnym výkladom § 237 písm. f) OSP porušiť jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol, že najvyšší súd napadnutým uznesením porušil jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a v nadväznosti na to napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovateľka zároveň žiadala, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s napadnutým rozsudkom okresného súdu.

Podaním doručeným ústavnému súdu 24. augusta 2010 označeným ako „*Ústavná sťažnosť*“ z 19. augusta 2010 (ďalej len „podanie z 19. augusta 2010“) rozšírila sťažovateľka petit svojej sťažnosti s odvolaním sa na jej text navrhujúc, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým rozsudkom okresného súdu, a zároveň navrhla zrušenie týchto rozhodnutí a vrátenie vecí prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadala, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a napadnutých rozsudkov krajského súdu a okresného súdu.

Ústavný súd 15. marca 2011 vyzval najvyšší súd na vyjadrenie sa k sťažnosti. Predseda najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení z 5. apríla 2011 uviedol, že najvyšší súd v napadnutom uznesení uskutočnil výklad ustanovení zákona o prípustnosti dovolania v súlade s vlastnou judikatúrou, pričom vzal do úvahy aj ústavný aspekt danej veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd

zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Z týchto hľadísk preskúmal ústavný súd sťažnosť sťažovateľky namietajúcej porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (IV. ÚS 115/07). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu nemožno vidieť medzi základným právom v čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto sa ich namietané porušenie skúma spoločne. Obdobné platí aj pre základné právo podľa čl. 36 ods. 1 listiny.

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 67/2010 z 27. mája 2010

Sťažovateľka namieta porušenie svojich v sťažnosti označených práv predovšetkým napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Podstatou námietok sťažovateľky je jej nesúhlas s postupom najvyššieho súdu pri výklade § 237 písm. f) OSP, ktorý vymedzuje podmienky prípustnosti dovolania. Podľa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezakladá nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, ale mohlo by predstavovať len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, ktorá sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd sa týmto právnym názorom vyjadreným v napadnutom uznesení odchyľil od iného svojho predchádzajúceho rozhodnutia v podobnej veci (rozsudok najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 170/2005), v ktorej naopak založil prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP na nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

Ústavný súd uvádza, že právny názor najvyššieho súdu, ktorým založil prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP z dôvodu nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu, bol predmetom posudzovania aj v rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Ústavný súd väčšinovým názorom senátu rozhodol, že najvyšší súd týmto neprekročil limity ústavnosti garantovanej čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a jeho postup nie je ani v rozpore s čl. 6 ods. 1 dohovoru, a najvyšší súd preto týmto svojím rozhodnutím neporušil sťažovateľom označené základné právo, ktorého porušenie v danom prípade namietal (II. ÚS 261/06).

Ústavný súd musel posúdiť, či napadnutým uznesením najvyššieho súdu, podľa ktorého nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f) OSP, ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, mohlo dôjsť v okolnostiach daného prípadu k porušeniu sťažovateľkou označených práv v takej intenzite, ktorá by odôvodňovala prijatie sťažnosti na ďalšie konanie.

Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že vada konania podľa § 237 písm. f) OSP znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru

(II. ÚS 261/06). Ústava neupravuje, aké dôsledky majú prípady porušenia práva na súdnu ochranu a jednotlivé procesné pochybenia, ku ktorým dochádza v konaní pred súdmi, ani neustanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý predpokladá aj možnosť vzniku procesných pochybení v občianskom súdnom konaní. V nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky pochybení upravuje tento procesný kódex aj podmienky, za ktorých možno procesné nesprávnosti napraviť v dovolacom konaní. S niektorými najzávažnejšími, taxatívne vymenovanými procesnými vadami, ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť, spája Občiansky súdny poriadok priamo prípustnosť dovolania podľa § 237, pričom vady tejto povahy sú zároveň aj prípustným dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP. Aj niektorým ďalším vadám inej procesnej povahy majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (tzv. iným vadám konania) pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak – na rozdiel od taxatívne vymenovaných väd – (len) v tom zmysle, že ich považuje za relevantný dovolací dôvod [pozri § 241 ods. 2 písm. b) OSP], ktorý možno uplatniť iba v takom dovolaní, ktoré je procesne prípustné [vada takejto povahy sama osebe však prípustnosť dovolania nezakladá (nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 142/09-32 z 9. apríla 2009)]. Ústavný súd v spojitosti s uvedeným ďalej poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd (napr. IV. ÚS 238/07).

So zreteľom na právne závery ústavného súdu zaujaté v niektorých jeho nálezoch (II. ÚS 261/06, I. ÚS 393/08 a I. ÚS 342/2010) treba dodať, že je vždy vecou individuálneho posúdenia v každom jednotlivom prípade, aké dôsledky majú procesné nedostatky, ku ktorým došlo v postupe súdov v rámci občianskeho súdneho konania (II. ÚS 148/09). Keďže dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno výnimočne (len v osobitne zákonom ustanovených prípadoch) napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, smeruje proti rozhodnutiu, ktoré už nadobudlo atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti, dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle ku stretu dvoch do určitej miery protichodných (verejných) záujmov, a to záujmu na ochrane základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a záujmu na ochrane právnej istoty ako ústavného princípu vyplývajúceho z čl. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty, ktorý do určitej miery

„obmedzuje“ právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené základné práva (m. m. II. ÚS 148/09).

Ústavný súd sa už k tejto otázke vyjadril v náleze sp. zn. IV. ÚS 481/2011 z 10. novembra 2011, v ktorom k obdobnej argumentácii, ako uplatnila sťažovateľka vo svojej sťažnosti, citoval z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 97/2010-124 z 22. septembra 2009, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov vyplývajúcich z ustanovenia § 237 písm. f) OSP – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07). Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.) uverejnený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, v zmysle ktorého „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Dovolací súd nesúhlasí s tvrdením žalobcu, že je neudržateľný názor zaujatý v judikáte R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.). Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní vždy dôsledne zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. (porovnaj napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 338/2009). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí iných senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 2 M Cdo 18/2008, 4 Cdo 310/2009 a 5 Cdo 290/2009).»

V označenom náleze ústavný súd citovaný názor najvyššieho súdu v plnej miere akceptoval a považoval ho za ústavne konformný.

Najvyšší súd preto v okolnostiach danej veci nemohol brať na zreteľ len sťažovateľkou zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať aj na to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty vyplývajúcim z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu. Najvyšší súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo sťažovateľkou namietaný nedostatok odôvodnenia rozsudku krajského súdu (ako aj okresného súdu) nevykazoval podľa jeho názoru znaky odňatia možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP. Zo spisu totiž vyplýva, že krajský súd stručne uviedol rozhodujúci skutkový stav vychádzajúci z rozsudku okresného súdu, opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a citoval právne predpisy aplikované na prípad, z ktorých vyvodil svoje právne závery. Krajský súd svoje právne závery podľa názoru ústavného súdu aj náležite vysvetlil.

Najvyšší súd tak vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel k záveru, že skutkové a právne závery krajského súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a že odôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 OSP). Za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v žiadnom prípade nemožno považovať to, že krajský súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sťažovateľky.

V súvislosti s námietkou sťažovateľky týkajúcou sa odklonu od iného rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napríklad IV. ÚS 75/09), podľa ktorej neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať

a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09).

Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

Najvyšší súd by mal vždy rozhodovať so zreteľom na svoje vrcholné postavenie v sústave všeobecných súdov, ako aj so zreteľom na svoju funkciu zabezpečovať jednotný výklad a používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov [§ 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)], a to bez ohľadu na to, že v danom prípade neuplatňoval svoju právomoc podľa § 22 zákona o súdoch, ale svoju právomoc vyplývajúcu mu z jeho postavenia ako súdu dovolacieho súdu rozhodujúceho o mimoriadnom opravnom prostriedku podľa § 236 a nasl. OSP (obdobne pozri m. m. II. ÚS 177/06, IV. ÚS 92/09).

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre (IV. ÚS 209/2010) v zhode a s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)

konštatoval, „že rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou“, ale zároveň zdôraznil, že „úlohou najvyššieho súdu je práve usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Podľa názoru ESLP je preto v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielných právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05, Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99).“.

Ústavný súd vo vzťahu k okolnostiam tohto prípadu dodáva, že dôveru v určitú rozhodovaciu prax v skutkovo i právne porovnateľných veciach vyvoláva až prezentovaná rozhodovacia prax súdu najvyššej inštancie, ktorá sa ustálila po určitú dobu, a nie ojedinelé rozhodnutie súdu. Požiadavka právnej istoty taktiež automaticky neznamená, že sa judikatúra najmä najvyššieho súdu nemôže vyvíjať, resp. že v prípade, ak je prijaté ojedinelé rozhodnutie, vybočujúce z doterajšej línie rozhodovacej praxe, sa konajúci súd nemôže vrátiť na pôvodnú líniu rozhodovacej činnosti.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení rovnako, ako už v predtým citovanej veci, poukázal na to, že *«na základne uznesenia občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.) uverejnený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, v zmysle ktorého konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) O. s. p.] aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmatelný“*. Tento právny názor a klasifikácia dovolateľom namietanej nesprávnosti ako vady nevykazujúcej znaky uvedené v § 237 O. s. p.) je plne opodstatnený aj v preskúmvanej veci. Odporcom tvrdená

nepreskúmateľnosť súdnych rozhodnutí nezakladá prípustnosť jeho dovolania, lebo nejde o procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.».

Tento postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru, poukazujúc na judikát publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, nemožno v danom prípade považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že právny názor, na ktorom je založené namietané uznesenie najvyššieho súdu, je z ústavného hľadiska akceptovateľný, a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, či práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnymi názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými.

S odvolaním sa na tieto skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť v tejto časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co/339/2008-184 z 19. februára 2009

Sťažovateľka doplnila a rozšírila sťažnosť o časť smerujúcu proti napadnutému rozsudku krajského súdu v podaní z 19. augusta 2010. V uvedenom podaní sťažovateľka neuviedla žiadne ďalšie dôvody, pre ktoré malo dôjsť napadnutým rozsudkom krajského súdu k porušeniu jej základných práv. V texte samotnej sťažnosti ústavný súd identifikoval viaceré námietky sťažovateľky proti napadnutému rozsudku krajského súdu, pričom všetky sa týkajú sťažovateľkou tvrdených nesprávnych právnych záverov krajského súdu.

Ústavný súd opakovane pripomína, že skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). Navyše, nie je úlohou ústavného súdu do detailov preskúmať prípad z pozície v okolnostiach daného prípadu aplikovaných právnych noriem ani opätovne podrobiť revízii napadnutý rozsudok so zámerom „vylepšiť“ jeho odôvodnenie, prípadne zostaviť zoznam možných pochybení krajského súdu, ak tieto nemajú takú relevanciu, ktorá by mohla spochybniť konformitu záverov napadnutého rozsudku s ústavou (IV. ÚS 270/09, IV. ÚS 27/2010).

Z napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa stotožnil s odôvodnením namietaného rozsudku okresného súdu a ďalšie odôvodnenie uvedené krajským súdom možno považovať za dôvody na zvýraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 219 ods. 2 OSP, podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Pri posudzovaní otázky, či mohlo byť napadnutým rozsudkom krajského súdu porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda otázky, či nie je napadnutý rozsudok krajského súdu zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, je preto potrebné zohľadniť nielen jeho odôvodnenie, ale aj napadnutý rozsudok okresného súdu, s odôvodnením ktorého sa krajský súd stotožnil.

Sťažovateľka poukazuje na nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, keď tvrdí, že krajský súd *„neuviedol, ako sa vo veci vyjadril žalovaný, nevysvetlil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov pritom vychádzal a akými úvahami sa pri ich hodnotení riadil, prečo nevykonal aj ďalšie navrhnuté dôkazy (napr. navrhovaný dôkaz v súvislosti s výškou bezdôvodného obohatenia,*

vo vzťahu ku ktorej súd iba stručne konštatoval, že žalobcovi prislúcha náhrada zodpovedajúca ekonomickej hodnote bezdôvodného obohatenia v čase jeho získania, pričom pojem bezdôvodné obohatenie zodpovedajúce ekonomickej hodnote bezdôvodného obohatenia bližšie nezdôvodnil...)“. Krajský súd mal ďalej podľa sťažovateľky nesprávne použiť § 219 ods. 2 OSP, keďže neboli dané podmienky jeho aplikácie.

Krajský súd sa v napadnutom rozsudku stotožnil s názormi okresného súdu aj vo veci určenia výšky bezdôvodného obohatenia. Okresný súd pri určení ekonomickej hodnoty bezdôvodného obohatenia v čase jeho získania vychádzal z ceny nájomného, s ktorou sťažovateľka súhlasila, keď uzavrela zmluvu z 21. augusta 2003.

Ústavný súd považuje postup okresného súdu pri určovaní výšky bezdôvodného obohatenia za ústavne udržateľný.

V tejto súvislosti ústavný súd už vyslovil, že v prípade, ak je namietané rozhodnutie všeobecného súdu správne (z hľadiska jeho výroku), potom vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (a pri inak správnom rozhodnutí) nemusí disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (obdobne III. ÚS 228/06, III. ÚS 99/08, I. ÚS 53/2010, I. ÚS 216/2010).

Zásadným v spore bolo najmä posúdenie otázky, či plnenia realizované sťažovateľkou v prospech úpadcu znížili rozsah jej záväzku (či už na zaplatenie nájomného alebo na vrátenie peňažného ekvivalentu bezdôvodného obohatenia) voči úpadcovi. Podľa sťažovateľky nemalo vyhlásenie konkurzu na majetok úpadcu za následok zánik všetkých oprávnení štatutárneho orgánu úpadcu a prevzatie nájomného nie je nakladaním s majetkom podstaty, keďže nájomné sa majetkom podstaty stáva až jeho prevzatím, či už správcom alebo štatutárnym orgánom úpadcu. Sťažovateľka nesúhlasila s právnym názorom krajského súdu a okresného súdu, podľa ktorého majú plnenia realizované dlžníkom úpadcu po vyhlásení konkurzu účinok splnenia záväzku iba vtedy, ak sa dostali do podstaty. Sťažovateľka namietala, že okresný súd a krajský súd pristúpili k nesprávnemu výkladu

a aplikácii § 14 ods. 1 písm. a) a ods. 4 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“).

Podľa § 14 ods. 1 písm. a) zákona o konkurze a vyrovnaní vyhlásenie konkurzu má ten účinok, že oprávnenie nakladať s majetkom podstaty, ako aj výkon práv a povinností, ktoré súvisia s nakladaním s majetkom podstaty, prechádzajú na správcu.

Podľa § 14 ods. 4 zákona o konkurze a vyrovnaní ak plní dlžník úpadcovi po vyhlásení konkurzu a toto plnenie má tvoriť podstatu, jeho záväzok voči úpadcovi nezaniká, ak sa plnenie nedostalo do podstaty.

Ústavný súd konštatuje, že ak okresný súd a krajský súd aplikovali § 14 ods. 1 písm. a) zákona o konkurze a vyrovnaní tak, že na správcu konkurznej podstaty prechádza aj oprávnenie uzatvoriť nájomnú zmluvu týkajúcu sa majetku patriacemu úpadcovi, postupovali v súlade so zmyslom a účelom danej právnej normy, a nemohli tak zasiahnuť do základných práv uvedených sťažovateľkou. Rovnako to platí aj pre výklad § 14 ods. 4 zákona o konkurze a vyrovnaní vo vzťahu k plneniu sťažovateľky, ktoré sa nedostalo do podstaty.

Ústavný súd skúmal aj námietku sťažovateľky, podľa ktorej záver krajského súdu, že sa predmetné plnenie nájomného nedostalo do podstaty v zmysle § 14 ods. 4 zákona o konkurze a vyrovnaní, nebol podložený žiadnymi skutkovými zisteniami ani právnymi úvahami, a navyše, krajský súd mal nepredvídateľne použiť ustanovenie, ktoré okresný súd neaplikoval, a to bez toho, aby účastníkov konania na túto skutočnosť upozornil a umožnil im k prípadnému odlišnému právnemu posúdeniu veci náležite sa vyjadriť.

Ako uviedol aj najvyšší súd v napadnutom uznesení, krajský súd napadnutý rozsudok nezaložil na právnom posúdení odlišnom od posúdenia súdom prvého stupňa. Krajský súd rozhodnutie súdu prvého stupňa považoval s odkazom na § 219 ods. 1 OSP za vecne správne. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia krajský súd doplnil

ďalšie dôvody, pričom postupoval v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 OSP. Takýmto postupom preto nemohlo dôjsť k porušeniu v sťažnosti označených práv.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť v časti týkajúcej sa napadnutého rozsudku krajského súdu z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

3. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 5 C/62/2005-153 z 21. apríla 2008

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05).

Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, a to predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Podľa princípu subsidiarity ústavného súdu vyplývajúceho z poslednej vety čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 254/2011).

Vzhľadom na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľkou uplatnených námietkach porušenia jej práv napadnutým rozsudkom okresného súdu. Ochrany svojich práv sa sťažovateľka mohla domáhať a aj sa domáhala podaním odvolania proti napadnutému rozsudku okresného súdu.

Ústavný súd z týchto dôvodov sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku okresného súdu, odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde (obdobne napr. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 290/06, III. ÚS 288/07).

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2011